

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se

YTTRANDE över

Riksantikvarieämbetets rapport "Översyn av regelverket om kulturföremål"; dnr (Ku2015/02403/KL)

Sveriges Jordägareförbund, vilket medlemmar företräder betydande privata kulturgömdomar, har, *spontant*, följande synpunkter.

Allmänt

Sverige, som tillhör EU, har konventionsåtaganden att skydda den privata äganderätten. De tillåtna begränsningarna av skyddet förutsätter ett konkret och mycket starkt samhällsintresse. De förutsätter också att den enskilde innehavaren av äganderätten blir i tillräcklig grad kompenserad.

Rent allmän är det fördelaktigt med en harmonisering inom EU av de nationella lagstiftningarna.

Man bör dock beakta, att i Sverige är de flesta innehavda kulturföremål inte illegalt åtkomna, utan lagligt ägda ting. En visad solidaritet med utländsk skyddslagstiftning uppväger då inte den eljest omotiverade – större – inskränkningen av äganderätten som då uppkommer.

Avsaknaden av möjlighet till ekonomisk kompensation (4.10.2)

Såvitt vi kunnat notera saknar rapporten ett förslag om att någon motsvarande ekonomisk kompensation är avsedd att utgå för den inskränkning av den privata äganderätten, som lagstiftningen innebär. Detta står i strid med Sveriges konventionsmässiga åtaganden i fråga om skyldighet att utge skälig ersättning.

Det kan i sammanhanget möjligen finnas skäl för att undersöka möjligheten av att finansiera en kompensation – eller statlig inlösen, vilket det nuvarande förslaget i sig inte omfattar – genom medel från, exempelvis, Allmänna Arvsfonden. Detta sett ur den aspekten, att ändamålet bakom skyddslagstiftningen av kulturföremålen i mycket bottnar i en önskan att bevara dessa till kommande generationer, således för de som är unga i dag eller framöver. På denna punkt kan det finnas en samstämmighet med fondens angivna eller av staten önskade

ändamål och den, med hänsyn till konventionsåtaganden nödvändiga, ekonomiska kompensationen från staten.

I sammanhanget kan även framhållas att den s.k. rättighetskatalogens skydd för de mänskliga rättigheterna, med åtföljande regler för kompensation vid inskränkning av dessa, såsom exempelvis vid expropriation, skall tolkas *konformt*. Detta innebär att tolkningen skall vara enhetlig, oavsett vilket slag av rättighet som saken för stunden gäller. En hävdad tolkning beträffande ett slag av rättighet får sålunda motsvarande effekt även för övriga rättigheter. En sådan effekt kan därför riskera att framstå som mindre önskad av staten i ett internationellt sammanhang.

Begreppet nationella skatter och de nya bedömningskriterierna (5.1.4)

Vi föreslår att orden ”särskild betydelse” i den nya § 7a genomgående utbyts mot ”synnerlig betydelse”. Begreppet ”särskild” har en relativt vid tolkning när det kommer till den juridiska tillämpningen.

Sverige är medlem i EU; vår begränsning av den fria rörligheten vid export bör därför inte gå längre än vad som motsvarar hur EU-kommissionen tolkar begreppet *nationella skatter*, såsom kriterium för att det skall vara lovligt att inskränka den fria rörligheten av varor.

I EUF-fördragets artikel 36 anges undantag från den fria handeln med varor då det grundas på syftet att skydda *nationella skatter* av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde. Motsvarande bestämmelse finns i det Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT).

Den svenska lagstiftningen har som utgångspunkt emellertid haft en väsentligt vidare tolkning av vad som omfattas av begreppet *nationella skatter*, än vad EU – särskilt genom dess kommission – flera gånger har framhållit.

Den snäva svenska tolkningen kan ha historiska orsaker, men i enlighet med EU-kommissionens utlåtanden, varav en del är återgivna i rapporten, är det tydligt att begreppet i dag skall tolkas *mycket restriktivt*. En sådan tolkning motsvarar snarare det svenska begreppet ”synnerlig” än ”särskild”. Det motsvarar också bättre EU:s allmänna – restriktiva - praxis vid tillåtande av undantag från den fria rörligheten.

Föremålets åldersgränser (5.1.2)

En sänkning av åldersgränsen för, bl.a. *möbler*, till 75 år från att tidigare har legat vid årtalet 1860 synes böttna i den rådande trenden för s.k. moderna möbler.

Befolkningen har en ökad rörlighet över gränserna och väsentligt ökad livslängd, numera ofta till omkring 90 år. Utvidningen framstår som kraftigt inskränkande för den enskildes privatliv och rörlighet över gränserna. Vid den korta tid som stått till buds har vi inte heller hittat någon föreslagen övergångsbestämmelse, som kunnat mildra de mer omedelbara konsekvenserna för den enskilde.

Nationellt register (5.2.1)

Sveriges Jordägareförbund delar uppfattningen, att frågan om ett eventuellt offentligt nationellt register har så många aspekter att den frågan, om så, bör utredas och bedömas för sig. Ifall detta senare sker, önskar Sveriges Jordägareförbund att få bli kontaktad för remissyttrande.

Det kan redan nu dock framhållas att ett eventuellt *offentligt* register över innehav utav värdefull, ibland ovärderlig, egendom påkallar ett särskilt skydd mot, exempelvis stöld.

Föremålets ekonomiska värdegränser (5.1)

Vi delar uppfattningen att värdegränserna bör höjas. Nuvarande höjningar framstår i vissa fall som något återhållsamma.

En värdering som sträcker sig över flera jämförelseår bör övervägas. Detta särskilt vid objekt som är känsliga för hastiga prisfall vid trender och prisfluktuationer.

Med hänsyn till osäkerheten i allmänhet vid värderingen kan en s.k. osäkerhetsmarginal införas, till förmån för ägaren.

I handläggningen av ärendet har deltagit förbundets ordförande, Gunnar Palme, ordföranden i förbundets Kulturkommitté, Monika Ålund samt förbundets jurist, Frederik Treschow.

2016-03-08

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Monika Ålund e.u.
ordförande för Sveriges Jordägareförbunds Kulturkommitté